Ч. 36. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem. Львів, неділя 2. вересня 1928. Рік XXX.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. редакції: 29-11.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 30 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поєдинче число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

До праці для власного добра!

Кілька слів в справі наших громадських й повітових бюджетів.

Хто читає нашу пресу, той певно завважав, що в ній останніми часами аж роїться від статтей та заміток про важкий матеріяльний стан наших просвітних й шкільних установ. „Просвіта“, „Рідна Школа“, і інчі наші товариства тяжко бідують, вже навіть не зводять кінців з кінцями, вчителі в наших приватних школах не одержують місяцями платень, шкільна молодь приміщена в невідповідних будинках і т. д., а помочи знівдки не видно, бо інтеліґенція наша сильно збідніла та і так обтяжена датками на народні цілі, зрештою — не всі дають, а ці, котрі постійно дають, вже так висилені, що більше дати не годні. Наш народ ще не доріс до рівня культурних народів заходу: чехів, німців, ба навіть поляків, які всі за часів неволі сипали міліони на свої народні цілі, ба й тепер, хоч мають власні, самостійні держави, не перестають давати міліонів добровільних жертв на просвітні й культурні цілі. А прецінь, коли не хочемо цілком загинути, коли не хочемо, аби чужа, ворожа хвиля на затопила з головами, мусимо якось боронитися, мусимо видобути зі себе всі сили, аби підірване істнування наших головних шкільних й культурних установ збудувати на незрушимих, скалистих підставах.

Тут хочемо звернути увагу наших громадян і політичних діячів на одно таке досі цілком невикористане джерело, з якого можемо річно черпати сотні тисяч, ба й міліони грошей. А робимо це тим більше тепер, коли до цього найкраща пора

Маємо на думці бюджети наших громад й повітів.

На підставі громадського закону (в Галичині б. австрійського) й на підставі розпорядку през. з 17. VI. 1924 (й виконного розпорядку мін. внутр. справ з 28. VI. 1926. Взд. ч. 75 поз. 433) про бюджети автономічні (повітові), — як наші громади так й наші повітові самоврядні ради **мають право вставляти до бюджетів відповідні суми на культуру (школи) й мистецтво, на суспільну опіку** (захоронки, бурси, інвалідів), на **рільничу освіту,** закупно господарських знарядів, поправу худобячої породи, на штучні погної, на попирання **промислу й торговлі, ремесло** й т. п.

Скільки грошей моглиб мати наша „Просвіта“, „Рідна Школа“, наші приватні ґімназії, бурси, інваліди й другі орґанізації, колиб ми вміли дбати про себе та хотіли постояти за наші права. Але нікому з наших радних, або майже нікому з них, не прийде на думку домагатися, аби до громадських й до повітових бюджетів були вставлені відповідні суми на згадані установи й цілі, **хоча маємо до того повне право й хоча чужі: поляки й жиди пильно стараються, аби до кожного громадського й повітового бюджету,** в громадах, де вони мають більшість, були вставлювані по змозі найвищі суми на костели, польські та жидівські захоронки, сироти, ґімназії й т. д.

Міліони грошей наших українських податників йде таким чином на ненаші цілі, а ми ходимо попід тином й нарікаємо!

Гей! Українська Громадо, а по що ти так завзято боролася при виборах до громадських рад? Чи на те, аби по них й по повітових радах сиділи наші люде для паради? І аби другі годувалися нашим грошем, а наші культурно-освітні установи гинули?

Тепер саме пора, коли укладаються громадські й повітові бюджети. Всі діяльні наші люде на фронт! Мусимо подбати, аби в бюджетах були вставлені по змозі найвищі суми на наші народні цілі! З наших громадських й повітових бюджетів мусять цього року поплисти до кас наших культурно-освітних й благодійних установ сотні тисяч, а може й міліони гроша. Це наш святий народній обовязок! І ми мусимо його виповнити!

Партія й її члени.

Сила політичної орґанізації залежить в першу чергу від якости і скількости членів. В нас з членством політичних партій істнує правдива морока. Приміром є цілий ряд осіб, які вважають себе членами Національного Обєднання, одначе нічим не виявляють цього на зверх. Українські партії мають дуже мало членів в правдивому цього слова значінню, а переважно опираються на симпатиках. Такий стан справи є причиною внутрішньої слабости українських політичних орґанізацій.

Зовсім інакше мається справа у других народів. В них кожда партія має десятки і сотки тисяч членів. Кожний член партії чваниться тим, що належить до неї, сповняє усі членські обовязки, виконує доручення партійного проводу, одним словом працює над поширенням сили і могучоси своєї партії. Навіть у такого малого народу як Словаки, партія о. Глінки числить поверх 150 тисяч членів.

Коли хочемо, щоби одинока українська національна партія стала подібною до політичних орґанізацій других нродів і була боєздатною до відпертя ворожих наступів на права українського народу, мусимо негайно перевести сущну реформу в справі членства.

Правда, секретаріят партії Національного Обєднання переводить уже від двох літ реєстрацію членів, але ця праця йде досі пиняво ізза незрозуміння загалу і наша партія не числить навіть 10.000 членів. Цей стан мусимо змінити, мусимо перевести ударну кампанію за приєднуванням членів.

Члена партії можемо прирівнати до жовняра. Коли жовняр бореться зброєю, то член партії веде політичну боротьбу. Кожний жовняр мусить мати однострій і зложити жовнярську присягу, а кожна людина, коли хоче стати членом партії мусить підписати членську заяву, що хоче стати членом партії і що буде виповнювати членські обовязки. Провід партії в Національному Обєднанню—Центр. Комітет, приймає тих, що підписали членські заяви в члени партії, о скільки вони є чесними і під національним оглядом певними, а Народня Канцелярія виставляє членську виказку. Але це ще не все. Кожний член партії обовязаний працювати і по змозі своїх сил помагати партії в осягненню намічених нею цілей, а з окрема платити партійний податок, поширювати партійну пресу і видавництва, приєднувати нових членів, совісно і карно виконувати усі доручення партійних установ. Зі сказаного бачимо, як дуже ріжниться правдивий член партії від члена симпатика, який нібито належить до партії, а в практиці не виконує ніяких партійних обовязків. Про поодинокі обовязки, як про партійну карність, партійний податок, партійну пресу, будемо говорити окремо.

Колиби Національне Обєднання мало десятки тисяч дійсних членів, то кожна акція партії, чи то боротьба за школу, чи реєстровання зловживань влади, моглаби бути скоро переведена і ми зорґанізованими силами моглиби відперти не один ворожий наступ. В кожній громаді члени партії зорґанізовані в партійних гуртках виконувалиби доручення партії. При такій орґанізації члени партії були би тою зорґанізованою, карною і слухняною армією, яка бореться за здійснення нашої найвищої цілі, бореться за права українського народу.

Коли знаємо, що сила партії залежить від якости і скількости членів, то мусимо подбати, щоби до Народнього Зїзду який відбудеться пізною осінню цего року, приєднати до партії десятки тисяч членів. Національне Обєднання в найблищому часі зачне оголошувати в часописах скількість членів в поодиноких повітах. На кожному політичному вічу, при кожній нагоді, слід приєднувати для партії членів, слід збільшувати ряди борців, за політичні права українського народу. Зовсім інакше рахувалибися з нами поляки, коли би ми мали яких пів міліона членів. Я вірю, що під синьо-жовтий прапор нашої партії стане в орґанізованих лавах загал нашого громадянства і що наша партія при совісній праці і аґітації з новим роком буде мати міліонову армію своїх членів.

Посол Володимир Целевич.

Селянство й робітництво.

Останніми часами в нас багато балакається про відношення селянства до робітництва, чи, як деякі хочуть, про відношення села до міста.

Чому важна й цікава є ця справа? Насамперед з політичних причин. Нині інтернаціоналісти — всі без виїму є скриті або явні комуністи або соціялісти та стремлять до заведення комунізму або соціялізму на нашій землі. Але відомо, що за соціялізм й комунізм борються головно робітники по містах. Зате селянство всюди ставиться крайне ворожо до соціялізму й комунізму та є його природним, вічним й непереборимим ворогом.

Тимчасом в нас робітництва цілком немає. Взагалі наші міста й містечка є торговельними, але не промисловими осередками. По наших містах є тільки більші й менчі склепи (крами), але майже зовсім нема фабрик, а тим самим і нема робітництва; по крайній мірі робітництва на західно-европейський зразок. Отже наші інтернаціоналістичні партії, як партії, що спираються на робітниче-комуністичнo-соціялістичному чиннику, є, здавалось би, в безвихідному положенні. Кого орґанізувати й на кім спертися, коли нема робітництва?

Але наші інтернаціоналісти не в тімя биті. Нема робітництва — це правда. Та є селянство. І по старій приповідці: „на село людей дурити!“, вони хмарою посунули на наші села шукати собі там прихильників.

Якже вони підходять до нашого селянства, аби його заманити до своїх сіток й прибрати до рук? А всіляко! Низькою лайкою на націоналістів, всілякими брехнями, наклепами, гомінкими вивісками в роді: сель-роб (себто: селянство й робітництво) і т. и. А крім цього теж — „науковими“ засобами. Мовляв: робітник й селянин має спільний інтерес в боротьбі зі своїм клясовим ворогом: буржуазією, й взагалі умови праці робітника й селянина є однакові, отже один й другий повинен йти разом. Придивімся тому трохи блище цій справі.

Чи умови праці робітника й селянина є однакові й хто визискує селянина? Возьмім насамперед робітника.

Коли відкинути на бік далеку-далеку справу соціялізму, ко-

Pr. 363/28. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927 Nr. 45 poz. 398 Dz. U. Rz. P. dokonane dnia 16. sierpnia 1928 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Swoboda“ Nr. 34. z dnia 19. sierpnia 1928 z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pt.: „Wsi stawajmo do roboty“ od słów: „szcze je odna“ do „wyzwołennia narodu“ zawiera znamiona zbrodni z § 65a) uk. b) oraz wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 64 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 21. sierpnia 1928.

Mayer.

трий Бог зна чи і коли буде заведений на світі, то **покищо, в практиці** робітникам всюди йде тільки про дві речі: 1. мати запевнену взагалі якунебуть працю й заробіток; 2. аби той заробіток був як найвищий і постійний. Все інче для робітника є справа другорядного значіння.

А хто платить робітникам їх заробіток? Платить фабрикант й взагалі підприємець. Звідки платить? Розуміється, що не з повітря ані з власної кишені тільки з доходу, який фабрикант або підприємець має з продажі цих товарів чи предметів, котрі витворює його фабрика або підприємство. А хтож купує ці товарі? Авжеж ніхто інший, тільки в подавляючій більшости споживач, себто хлібороб-селянин. Значить: остаточно як фабрикант-підприємець так і робітник живуть зі селянина-хлібороба й під цим оглядом інтерес фабриканта й робітника є однаковий та оба вони в рівній мірі мають інтерес в тому, аби селянин за їх вироби заплатив як найбільшу ціну. Чим більшу ціну вони злуплять зі селянина за товарі й вироби, тим більший зиск буде мати фабрикант-підприємець. І далі: тим більшу платню буде міг фабрикант дати своїм робітникам, тим більше будуть могли робітники заробляти.

Наші інтернаціоналісти кричать під небеса про визиск робітника через капіталіста. Але на це можна сказати тільки одно: Ціле наше господарське життя побудоване на засаді, що кожен працює для власної користи й власного зиску. Такий зиск мусить мати і підприємець, бо без зиску взагалі ніхто не міг би вести жадного підприємства. Та всеж таки, коли ходить про **висоту** заробітної платні робітника, то фабрикант-підприємець, хоч нерадо, бо хто радо дає щось зі своєї кишені? — **в засаді все признає робітникови навіть найвищу платню, тоді, коли він, фабрикант, має спромогу продати товар по можливо найвищій ціні.** І слушно. Чому фабрикантови не дати й найвищої платні робітникови, коли й так ці гроші, врешті-решт, не йдуть з його, фабриканта, кишені, тільки з кишені споживачів, себто головно, селянства? Тут інтерес фабриканта й робітника є цілком й цілком однаковий та оба вони, як-то кажуть, сидять на одній гиляці. А навпаки, інтерес споживача-селянина є цілком протилежний інтересови фабриканта й робітника, бо споживач-селянин хоче набувати промислові вироби по можливо найдешевшій ціні. Це все є таке ясне як сонце, а хто твердить інакше, той свідомо обріхує загал.

І нехай ніхто не гадає, що сказане тут — маловажна річ. Навпаки. Коротко представлений стан справи, про який, зрештою, можна ще сказати багато цікавого, це **головна засада (прінціп) цілої господарської (економічної) політики кляси фабрикантів-підприємців й кляси робітників в цілому світі, большевицького союзу не виймаючи.**

А треба, далі, зважити, що і капіталісти-підприємці й робітники по містах сьогодні є сильно зорганізовані. Перші в великі промислові й торговельні спілки т. зв. синдикати й трести, котрі тепер простягаються вже не на поодинокі країни, але навіть частини світа (нпр. Европу й Америку), другі, себто робітники, в професійні союзи.

Пощо є синдикати й трести, пощо професійні союзи робітників? І одні й другі на те, аби здобути як найбільші ціни — в перших за промислові вироби, в других за працю, яка є складовою частиною цих виробів. Робітники нпр. сьогодня такі сильні, що в них договір про умови праці вже не виробляє кожен робітник зокрема, тільки всі робітники кожної професії (заводу) гуртом. Робітники тому можуть підприємцям накинути найдогідніші для себе умови праці та вимусити на них найбільшу платню для себе, яку, врешті-решт, як з повищого виходить, таки платить не хто інший, тільки споживач-хлібороб.

Бачимо тому, що балачка наших інтернаціоналістів про спільність інтересів селянина-хлібороба й робітника, це, по просту, звичайний обман й брехня. Нічого подібного нема, ніколи не було й ніколи не буде. І тільки одним нашим селянам можна ще таку брехню подавати за правду й тільки одні наші селяне, ізза своєї темноти й неосвідомлення, ще в такі нісенітниці можуть вірити. Ніде інде, зрештою, в світі ніхто чогось подібного не видав. Всюди селянство розуміє свій інтерес і ніде та ніколи за інтернаціоналістичними партіями не йде

Д-р Павло Лисяк.

Під суд громадянства.

Наша відповідь радикальному органові.

Виходить в Кракові шовіністична, брукова (вулична) польська ґазета: „Ілюстровани Курієр Цодзєнни“. Виросла вона на людській глупоті й на підлещуванню найбруднішим людським прикметам. В цій все повно ріжних крикливих вісток, звичайно брехливих, які призначені на те, щоби читача приголомшити, задивувати й отуманити. Тому кожна путяща людина знає, що і як думати про те, що в тій ґазеті пишеться. Очевидно, подає вона теж від часу до часу всілякі вістки з українського життя — і то підмальовані так, як цього вимагає „дух“ тієї україножерної ґазети. Скільки там було доносів на ріжні українські установи і поодиноких визначних українських діячів, скільки грубої лайки на наші визвольні змагання — цього і не перерахувати! Тому кожен чесний українець або взагалі не бере тієї шовіністичної ганчірки до рук, або на всю її писанину про наші національні справи тільки здвигає раменами.

Ще півтора місяця тому, бо дня 20. липня ц. р., помістила була ця ґазета невеличку вістку про те, що, мовляв, в „Українському таборі в найблищому часі має прийти до створення нової політичної ґрупи т. зв. ґрупи позитивістів, котра проголосить льояльність до польської державности. Головою цього уґруповання „подобно“ має стати тернопільський посол д-р Баран, а членами її мають бути посол Луцький, прадат Лопатинський, д-р Кость Левицький й інж. Творидло. До ідеольоґії тієї ґрупи наближується рівнож орґан Укр. Хр. Орґ. „Нова Зоря“, редаґований б. *визначним членом радикальної партії д-ром Осипом Назаруком*, за яким знов стоїть станиславівський епископ Хомишин та церемиський епископ Коциловський“.

Стільки краківська ґазета. На цю її вістку, очевидно ніхто не звертав більшої уваги, ані не відповідав. А з осібна ніхто не відповідав з наших партійних діячів, які, зрештою, може навіть її й не читали. Що знов робить, або думає робити епископ Хомишин, Коциловський, „Нова Зоря“ і д-р Назарук — нам невідомо. І ми до них, як до політичних діячів не маємо жадного відношення. А далі, навіть, якби кому прийшла така дурна думка до голови, щоби зараз відповідати на кожну брехню, яку пускає в світ ця або інча ворожа польська ґазета, то: як це зробити й де? Писати спростування до тієї самої польської ґазети, писати їй, що вона бреше, чи може видрукувати спростування в котрійнебудь із українських ґазет? Взагалі вдаватися в балачку з польською ґазетою, котра, як це кожному ясно: в даному випадку хотіла забавитися в сензацію або, просто, пустилася на звичайну провокацію? Адже, колиб хтонебудь з наших зачіплених діячів відповів краківській ґазеті, то щойно тоді могло би збудитися підозріння, що на дні видрукованої вістки всеж таки є трохи правди. Хібаж не ясно, що польські ґазети все в певних відступах часу пускають в світ ріжні провокаційні вістки на те, аби вносити заколот в наші ряди та ширити недовіря між нашими провідниками і народом? Але в даному випадку краківська ґазета намішала гороху з капустою, бо причіпила до себе людей з ріжних таборів, які, як це всякому відомо, не мають зі собою нічого спільного.

І ми теж не займалисяб згаданою справою, якби не те, що вона дала „Громадському Голосови“ привід до чергового нападу на нас. Бідні редактори „Гром. Гол.“ мусіли ждати аж півтора місяця, аби підхопити вище подану дурну й брехливу вістку крак. ґазети, та з неї викувати зброю проти нас. В останньому числі „Гром. Голосу“ в статті п. н. „Позитивісти“ є спершу передрукована згадана вістка — *але з пропущенням особи д-ра Назарука як б. визначного радикального діяча!* — і до неї додані ось які смаковиті замітки: „Звичайно в всіх таких випадках,“ — пише „Гром. Голос“ — „коли чіпається ідеольоґів якоїбудь ґрупи чи партії, їх керуючі орґани стараються вияснити те непорозуміння, яке сталося. Де „нема диму без огня“, звичайно мовчать. Ундівці, яких давно вже пече, *бо є огонь* (себто, значить, правда те, що пише польська ґазета) — тільки дим стримується штучно — і на цей раз теж мовчать. Як у рот води набрали...“

Ми навмисне видрукували дослівно те, що пише радикальний орґан, аби наші читачі і взагалі ціле наше громадянство наочно могли переконатися про ті засоби політичної боротьби, яких вживають радикали в боротьбі з немилими їм людьми з національного табору. Радикали прекрасно знають, що подана польською ґазетою вістка є виссана з пальця і брехлива. Прекрасно вони знають, що ніхто з політичних діячів нашоїпартії, а зокрема названі „Гром. Голосом“ д-р Баран і посол Луцький, не збираються творити жадної окремої „реалістичної“ партії. А проте „Гром. Голос“ здобувається на сумної слави відвагу, користуючись вісткою з брудного джерела, нападати на немилі собі особи. Ми тому з найбільшим обуренням пятнуємо такі засоби боротьби і клеймимо їх як звичайний *політичний бандитизм й як розбій на чести* неповинних людей. Клеймо це залишиться на редакторах „Гром. Голосу“ так довго, поки вони не дадуть ясних доказів на правду своїх тверджень. Що далі „Гром. Голос“ пише про нашу політичну працю й поодиноких наших партійних діячів є по формі й змісту таке гидке та відразне, що ми вважаємо нище нашої чести з ним про це балакати.

Взагалі, слід як найбільш рішуче запротестувати проти цих засобів політичної боротьби з противником, які заводять у нас панове радикали. Справедливість каже признати, що навіть сельробівська преса, хоч як неперебірчива в прийомах боротьби, прецінь не обдирає так по розбійничому з чести поодиноких людей, як це робить „Гром. Голос“. Ганьба й сором таким письмакам й таким холопам нікчемного діла за їх осоружне ремесло!

І хто вдягається в ризи святців, хто? Чиж не ті панове, котрі зі свого невеличкого, зрештою, гурта видали цілу хмару хрунів й зрадників національних? Чи маємо пригадувати панам радикалам про Даниловичів, Яцкових, Твердохлібів, Лавруків й інших колишніх їх „дубів“? А може хочуть вони, аби ми дещо ширше роскрили діяльність й минувшину багатьох цих типів, котрі *сьогодня* в них на самім чолі партії? Ми готові.

Виринає питання: Чому саме радикали, а не жадна інча наша партія, видала зі себе стільки хрунів й політичних дезертирів — втікачів до інших таборів? Чому ріжні їх великани в роді д-ра Назарука або д-ра Трильовського — сьогодня докотилися до тих місць, де вони є? Це явище не припадкове. Навпаки, воно має глибоку підставу під собою. А вона ось яка:

Радикали ніколи не мали і досі не мають жадної ідеї й тому можуть виховувати в себе тільки звичайне шкурництво політичне й служити за підніжок для всіляких карієристів. В нас є дві великі ідеї, котрі борються за побіду над душею народу: ідея національна й ідея інтернаціональна. Ми, націоналісти, смертельні та непримиримі вороги інтернаціоналізму. Але проте щиро мусимо признати, що інтернаціоналізм — *всеж таки якась ідея!* Але що собою уявляє з ідеольоґічного боку радикальна партія? Чому радикальні „ідеольоґи“ ніколи цього питання ясно не поставлять? З ідеольоґічного боку теперішня радик. — тай ще соціялістична на причинок — партія, це мішанина націоналізму й інтернаціоналізму, котрі себе взаїмно виключують, це політичний „ні пес ні баран“, це, одним словом, бажання *спекулювати* — трохи на одній, а трохи на другій ідеї, аби таким робом *обдурювати* одних й других. Ясна річ тому, що *така* партія не може виховувати громадянства, не може творити характерів, ані пробивати нових шляхів для розвитку нації, а навпаки може бути тільки кублом, в якім вилягаються всілякі мародери політичні, котрі криком, обливанням помиями противників та кирнею стараються виплисти на верх, зробити карієру, а потім піти до тих, які ліпше платять або де можна ліпше погріти руки. Ось справжнє обличчя теперішньої радикальної партії й її справжня роля, котру вона відіграє в нашому життю! Тільки величезний консерватизм нашого народу й його привязання до цеї орґанізації, до котрої належали його попередники, та мале політичне вироблення мас виправдує істнування радикальної партії в наших політичних умовах. Інакше радикальна партія давно пересталаб істнувати, бо *політично й ідейно вона нічого не представляє.* Тим більше тому радикали мусять кричати й тим більше нападати на інчих, аби видавалося, що за ними є якась ідея.

Та нас цей радикальний крик з піною на устах не відстрашить від боротьби з ними й теж не будемо ми держатися тактики, що радикалам вільно плюгавити всіх й вся, а ми маємо мовчати, бо нам, мовляв, „не випадає боронитися й народ цього не любить“. Заявляємо тому, що коли радикальні провідники не спинять своїх ґазетних співробітників від їх розбишацьких засобів боротьби з нами, ми відповімо ударом за удар й підемо в боротьбі до самого кінця.

Небезпека нових господарських труднощів у Польщі.

Початок пропаґанди бойкоту чужинецького краму.

Польща стоїть напередодні нових поважних труднощів на господарському (економічному) полі. Небезпеку цих труднощів творить так званий „пасивний торговельний білянс“, себто: більший привіз чужих товарів (краму) із заграниці до Польщі, ніж вивіз товарів польських за границю. Привозючи закордонного краму на більшу суму ніж її отримує від закордону за власний крам, Польща мусить додавати надвижку з готівки Банку Польського (державного банку) Таким робом зменшується запас заграничних грошей (валют) у Банку Польському. А що вартість польської валюти („золотого“) є ґарантована запасом золота і валюти державного банку, то значне зменшення того запасу може захитати вартістю польського золотого. Правда, несповна два роки тому Польща отримала довготермінову позичку спеціяльно для твердого устійнення вартости („стабілізації“) польського „золотого“ (так звана „стабілізаційна позичка“) і велика частина тої позички так і не вплинула до варшавської каси Банку Польського і залишилася взагалі в американських банках, „на всякий випадок“, аби не можна її витратити. Тому польський „золотий“ стоїть — мовляв — міцно. Але коли держава стає бідніша (себто, коли Банк Польський витратиться із своїх запасових капіталів), то державний гріш, хоч як „ґарантований“, тратить на вартости.

З другого боку Польща не має майже жадного допливу чужинецького капіталу, крім тих грошей, які дістане або за свій крам, або — з позичок. Бо в польських банках ніякі чужинці капіталів своїх чейже не складають; прогулькового (туристичного) руху з заграниці до Польщі нема, бо нічого особливого цікавого нема тут, (нпр. в Італії та Швайцарії чужинецькі прогульковці рікрічно залишають величезні гроші); за перевіз крізь Польщу чужих товарів Польща отримує дуже мало гроша, бо торгівля Західної Европи з Совітами дуже слабонька, а та, що є, ведеться здебільша шляхом на Данціґ і балтійські держави; словом — єдині джерела доходу з заграниці це позичка або гроші за власний крам, вивезений (експортований) за границю. Але ба! Дістати нині заграничну позичку взагалі дуже трудно, бо Америка перестала давати Европі дешеві позички, а спеціяльно Польщі ніхто не квапиться давати позичку на довгий термін, малий відсоток, без контролі і т. д. (а всякі інші позички є для держави вбійчі). Колиж ще за свій експортований (вивезений) крам отримується менше, ніж мається платити за крам імпортований (привезений), тоді стає скрутно. Отже в Польщі — як бачимо — торговельний білянс (підрахунок привезеного і вивезеного краму) іде в парі з платничим білянсом (підрахунком грошевих сум, які держава дістає й видає). А торговельний і платничий білянс — це дві головні частини цілого господарського життя держави; третьою частиною — це державний буджет (видатки і прибутки поодиноких міністерств, монополів і підприємств). Підставу всього господарського життя — гріш (валюту, „золотого“) Польща завдяки американській позичці стабілізувала; буджет сяк-так зрівноважила; але і торговельний і платничий білянс має Польща пасивні (відємні). А що це явище не тільки не минає, але стає постійним (хронічним) і щораз поважнішим, то й небезпека з пасивного торговельного білянсу щораз грізніша.

Польський уряд боровся проти надмірного привозу чужого краму найзвичайнішими „грубими“ способами: завів т. зв. реґляментацію імпорту (поділу всіх товарів на ріжні катеґорії, при чому для деяких заборонений взагалі привіз) і надзвичайне

високі мита. А з Німеччиною поведено цілу „митну війну“. Та всі ті заходи не помогли. Під напором чужих держав, з якими Польща мусить жити в згоді, мусіла вона злаґіднити реґляментаційні приписи та підписати міжнародню умову про скасування заборон привозу; у митній політиці приноровлено т. зв. вальоризацію мита (обраховування митних ставок по вартости чистого золота), після чого вже ніяк неможлива ще більша підвишка мита. Щоби знову стримати вивіз грошей за границю — введено такі шалені оплати за пашпорти, що довкола Польщі станув ніде в світі — крім одних Совітів—неістнуючий „пашпортовий мур.“

А наслідок усіх тих репресій такий, що за шість місяців цього року торговельний білянс дав 563 міліони зол. дефіциту а з недобором на 650 міл. зол., який залишився ще теж із минулого року — разом сьогодня увесь недобір в заграничній торговлі Польщі виносить за минулих 1 і пів року страшну суму 1 міліярд 200 міл зол. Коли отже піде так далі, то до кінця року можна сподіватися до двох міліярдів дефіциту. Цей величезний дотеперішній недобір спричинив нове задовження Польщі та й ще зменшення запасу валюти Банку Польського на 10 відсотків в порівнанні зі станом каси того банку на початку ц. р. Це зменшення булоб ще більше, коли би не вдалося було варшавській, познанській та шлеській самоуправам дістати закордонні позички.

І ось польська преса вдарила на алярм. До цього часу вона легковажила собі явище торговельного недобору. Але саме тепер американець Черльс Дюі, який сидить у Варшаві як делеґат американських банків, що дали Польщі згадану вже вгорі „стабілізаційну позичку“ і наглядає над польською господаркою, оголосив звіт, в якому звернув увагу на небезпеку, яка грозить Польщі. Польська преса гарячково шукає способів як радити лихові. І тут висунула гасло: купувати більше краєвого краму та обходитися без закордонних товарів! Про отвертий бойкот заґраничних товарів ще не говориться, бо проти цього запротестували би чужі держави, але воно виходить майже на одно. Купівля виключно польських фабрикатів мала би зменшити заграничний імпорт до Польщі. Проектується широку пропаґанду „повороту до краєвого краму“, пропаґанду, до якої мали би вжити навіть церковні проповідниці й священство!

Але згори можемо сказати, що на ніщо здасться весь той крик. Чоловік купує той крам, який є *кращий*. Колиж у Польщі звикли люде згори жадати заграничного краму, то тому, що переконалися уже досить про нікчемність польських фабрикатів. Ніякі поклики до патріотизму тут не поможуть. Крам купується для себе а не для держави! Ми знаємо з нашого власного досвіду, що ті українські вироби, які є добрі (нпр. „Маслосоюза“) самі промощують собі широкий збут. Гарні українські ремісники (нпр. деякі кравці й шевці у Львові) не потрібують уже патріотичних похвал — їх *працю* беруть, а не національну приналежність! Так і з польськими товарами. Коли покращає польський промисл — найде собі сам збут. Але як довго він лінивий, обрахований на дурного покупця, на грабунковий визиск і вічну жебранину — ніхто польського товару не купить, лише заграничний.

КОМУНІКАТ.

Товариство Прихильників Освіти у Львові, якого завданням є нести матеріяльну та моральну допомогу студентам високих шкіл, звертається до всего українського громадянства, а в першу чергу до студенства, яке в істнуванню цього товариства є найбільш заінтересоване, з закликом негайно основувати Комітети для переведення збіркової акції в грошах і натураліях у вересні ц. р.: „Місяці Українського Студента“. Основування Комітетів належить зголосити негайно до Т-ва Прихильників Освіти у Львові. Речинці збірки в поодиноких воєвідствах будуть оголошені по одержанню дозволів від воєвідських урядів окремими комунікатами в пресі. (Дозвіл від тернопільського воєвідства вже поданий в пресі). Тоді розсилатиме канцелярія Товариства всі потрібні формулярі для збірки. Близші інформації дає канцелярія Товариства Прихильників Освіти у Львові, вул. Супінського ч. 21. Для устних інформацій канцелярія відчинена кожного дня крім неділь і свят від год. 11—12. — За Виділ Товариства: *Володимир Децикевич* вр. голова, *Омелян Дражньовський* вр. секретар.

Справоздавчі віча.

РУДЕЧЧИНА.

Дня 5. серпня ц. р. відбулося справоздавче посольське віче в *Хишевичах* в салі читальні „Просвіти“, а вечером того самого дня в *Коропужі* в домі Кооперативи. На обох згаданих вічах, не зважаючи на те, що прийшли на нього радикали і сельроблівиця, ухвалено одноголосно повне довіря і признання Українському Соймовому Клюбові та візвано Клюб Радик. Партії до злуки з Українським Соймовим Клюбом.— Дня 12. ц. м., в день відпусту, відбулося велике повітове віче УНДО в *Рудках*. На віче прибули посол д-р Біляк, посол Тершаковець та сенатор о. Татомир. Прибули на віче також сельробівські „стовпи“ з Комарна: Пеленський та Ольховий з боївкою з Коропужа, яка мала розбити наше віче та трохи радикалів і сельробів з Рудок. Та не так склалося як думали собі комарнянські сельроби. Ті самі селяне, яким вони заплатили за страту часу і залізничі білєти, змусили своїх хлібодавців замовчати, коли ці підчас реферату одного з послів намагалися йому перервати промову криками. На вічу ухвалено повне довіря і признання присутнім послам і Українській Парляментарній Репрезентації та візвано Радикальний Клюб до злуки з Клюбом Української Парл. Репрезентації.

КОМАРНЯНЩИНА.

Дня 19. ц. м. відбулися посольські справоздавчі віча посла Тершаківця в *Новосілках Опарських і Горожанні Малій.* Село Новосілки, знищене в 1914 р., ще досі не відбудоване. Люде живуть в ліпянках, а ніякої допомоги у відбудові не можуть допроситися. На цілий повіт Рудки признало воєвідство всього 5.000 зол. позички на відбудову, тоді, коли на одно село Новосілки потрібно яких 80.000 зол. На обох вічах селяне вносили інтерпеляції до посла в своїх найпекучіших справах і ухвалили відповідні резолюції в справі відбудови і висушування наддністрянських багон. Ухвалено повне признання Українській Парляментарній Репрезентації.

САМБІРЩИНА.

Дня 29. липня ц. р. відбулося посольське справоздавче віче в *Стрілках*. На віче прибули посол Тершаковець і о. сенатор Татомир. Присутних було до 1000 громадян Стрілок, Топільниці і сусідних сіл. Віче відкрив місцевий парох о. Зубик, після чого виголосив реферат про політичне положення українського народу під Польщею сенатор о. Татомир, який зараз після реферату відїхав на віче до Мшанця, а посол Тершаковець зложив звіт з діяльности Українського Посольського Клюбу та зясував наші політичні змагання на будуче. На вічу були присутні і сельроби з відомим Прокопяком на чолі, однак не сміли піднести ні одного заміту проти Української Парляментарної Репрезентації чи проти УНДО. Віче одноголосно ухвалило резолюції повного довіря і признання для послів і для партії УНДО. Того самого дня зложив посол Тершаковець свій посольський звіт на вічу в *Лужку Горішнім*, де крім місцевих виборців, було присутніх багато літників. Ухвалено резолюції як вище.

ПОВІТ ЛІСЬКО.

Дня 8. серпня ц. р. відбулося величаве повітове віче в *Устриках Долішних*. На віче явилася майже вся українська інтеліґенція, робітництво та селянство Устрик та делеґати всіх громад цьогож судового повіту. Посол Гринь Тершаковець здав звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації, після чого розвинулася оживлена дискусія та ухвалено признання і повне довіря Українському Парляментарному Клюбові. Після віча відбулася під проводом о. Вербенця та інж. Згорлякевича довірочна нарада УНДО, на котрій посол Тершаковець виголосив реферат про доцільний спосіб переведення партійної орґанізації в повіті.

ДЕЛЯТИНЩИНА.

Літний сезон у надвірнянській Гуцульщині, звичайно далекий від політичного руху, оживили цього року наші посли, які випадково проводять у цій околиці свої вакації. Перше віче відбулося дня 29. липня в *Ямнім*, скликане посолкою Міленою Рудницькою, яка приїхала туди на відпустку. Несподівано прибули на це віче з сусідньої Дори голова УНДО і Укр. Клюбу д-р Дмитро Левицький і посол віцемарш. д-р В. Загайкевич. Віче відкрив кількома словами п. Довбняк, витаючи в імени місцевої Гуцульщини наших соймових представників. Проводив вічем місцевий ґазда п. Василь Кучик, а секретарював п. Т. Матейко з Городенки. Звіт з діяльности української парлям. репрезентації здавала в довшій промові посолка М. Рудницька. зупиняючись головно на зусиллях наших послів в обороні господарських і шкільних домагань нашого народу і змалювала умовини праці в польському соймі, підкреслюючи потребу піддержки послів усім громадянством. Пос. д-р В. Загайкевич в прегарній промові представив економічне становище народу і боротьбу, яку звели наші посли проти нових податкових законів. Вкінці забрав слово голова Клюбу д-р Д. Левицький і пояснив правно-державну декляранцію „Українського Клюбу“ і його тактику в соймі. — Друге віче відбулося 5. серпня в *Дорі*. Попередила його довірочна нарада стокількадесяти осіб на тиждень раніше, в орґанізаційних цілях, у присутности послів. На вічу промовляв бувший довголітній парох Дори о. посол Ганушевський, якого витали з запалом його давні парохіяне, що підчас виборів дали найкращий доказ його заслуженої праці, голосуючи збірно на листу Українського Нац. Дем. Обєднання. О. пос. Ганушевський здавав звіт з діяльности. Після нього говорила про шкільну справу та вагу свідомости серед жіноцтва посолка М. Рудницька. Сенаторка О. Кисілевська прирівнювала Гуцульщину до Швайцарії, на яку вказувала як на приклад, гідний до наслідування. Дня 12. серпня відбулося велике окружне віче в *Делятині.* Проводив о. Стефан Семчук; в президії засідали Микола Климюк, радн. Мирон і як секретар Дмитро Чорний. Про політичне положення нашого народу і напрямні нашої соймової політики говорив д-р Д. Левицький; про податкові закони і вагу орґанізаційної праці знизу — д-р В. Загайкевич; про місцеві відносини і зловживання влади о. Ганушевський; зазивом до гуцульського жіноцтва закінчила віче пос. М. Рудницька.

ЗБОРІВЩИНА.

Заходом повітового комітету УНДО в Зборові відбулося дня 12. серпня ц. р. пополудні велике окружене віче під голим небом у *Ярославичах*. Зійшлося з довколишніх сіл понад 1000 селян. Замітна участь нашого жіноцтва. Віче отворив голова повітового комітету УНДО д-р Вол. Левицький коротким вступним словом і покликав до президії місцевих селян господарів. Про положення українського народу під Польщею, як також про діяльність Української Парляментарної Репрезентації на варшавськім ґрунті реферував сенатор Мик. Кузьмин. Промову його переривали присутні бурливими оплесками. Після того забрав слово д-р Левицький і почав обговорювати справу кольонізації наших земель напливом польським елементом. Присутний комісар зборівського староства Новаковський зірвався з місця з окликом „розвйонзуєн вєц, бо мувца виґлаша мовен пшецівпаньствовов“ — розвязав віче мимо протестів присутніх селян і селянок. Зазначити треба, що на віче прибув крім згаданого комісаря староства ще й повітовий комісар поліції зі зорґанізованою з дооколичних постерунків поліцією, яка в часі віча була по части укрита. З криком кинулися поліцаї розганяти вічевиків, які співаючи „Ще не вмерла Україна“ опускали нерадо приходське подвіря, де власне відбувалося віче.

ТУРЧАНЩИНА.

Дня 29. липня ц. р. відбулося в *Ісаях* велике віче під голим небом при участи 600 осіб. Віче отворив і йому проводив місцевий парох о. Іван Криса. Довший звіт з діяльности Української Парляментарної діяльности зложив посол Дмитро Великанович. Опісля д-р Мирон Кондрат з Турки реферував про потребу скріплення партійної орґанізації і напятнував хрунівство. Коли посол уділив численних інформацій на всякі пекучі запити й бажання селян, замкнув о. І. Криса віче, на якому висказано повне довіря як Українському Соймовому Клюбові, так і проводові УНДО.

ПЕРША
українська промислова школа середнього типу.

У новозбудованім поверсі при вул. Длуґоша ч. 17 у Львові — побіч ґімназії СС. Василіянок — буде міститися від вересня ц. р. перша й одинока у Польщі українська середня промислова (фахова, заводова) школа. Завданням цієї школи буде теоретичне й практичне приготовання дівчат до самостійної праці в промислових і торговельних заведеннях. До школи будуть приймати дівчат 4-ох кляс середньої загально-образуючої школи (ґімназії) або 7 кляс вселюдної школи. Наука буде трівати три роки. У вересні цього року буде отворена перша кляса. При школі є бурса.

Більша часть годин в цій середній дівочій фаховій школі буде посвячена практичній науці з ось яких предметів: жіноче кравецтво, крій і шиття білля, моднярство, наука про домашне господарство, огородництво, торговельні науки і т. д. Шк. бібліотека і кабінети будуть заосмотрені в твори прикладного мистецтва взагалі, а в твори українського мистецтва зокрема. В школі буде звертатись пильну увагу на плекання гарної народньої жіночої ноші на всіх просторах української землі. В тій ціли буде заснований при школі відповідний музей.

З сеї середньої фахової школи будуть виходити кравчині, модиярки, домашні господині, і т. п., що будуть мати доволі високе фахове образування, а передовсім вироблений на науковій основі смак, що при жіночих убраннях грає таку велику та першорядну ролю.

Часи зміняються. Нам треба образованого жіноцтва, бо хто остає тепер у житті позаду, той гине. — Треба нам інших не тільки доганяти, але й переганяти. Тому слід записувати наші дівчата по можности як найчисленніше до першої української *середньо*-промислової (фахової) школи у Львові!

Новинки.

— **Перенесення тлінних останків пол. Д. Вітовського і четаря В. Чучмана до власних могил.** В суботу дня 25. 8. ц. р. в год. 2-ій пополудні відбулося на цвинтарі Ст. Гедвіґс-Фрідгоф в Берліні, Лізенстрассе, перенесення тлінних останків полк. *Д. Вітовського*, секретаря військових справ ЗУНР, що траґічно згинув у часі визвольних змагань нашого народу і четаря *В. Чучмана* з каплиці до власних могил. Передаючи вістку про це свято, линемо думками до цих двох наших героїв, які в хвилинку визвольної боротьби нашого народу поклали свої буйні голови — далеко від рідної землі. Спочили вони на віки в чужій землі.

— **Під увагу українцям-буковинцям у Канаді, Америці та інших краях!** За українською буковинською пресою подаємо до відома наших буковинських земляків на еміґрації: По думці румунського закону тратять усі буковинці, які пробувають поза межами Румунії, своє горожанське право й приналежність до своєї громади, коли не зажадають від зверхности своєї громади *(Прімаріа)* найдальше до кінця 1928 р. свого впису до лісти горожанства. По цім речинці мусіли би буковинські еміґранти просити за натуралізацію, яку дістається аж по 10 роках від подання внеску за натуралізацію. Втрата права горожанства по румунським законам має й маєткові наслідки. Хто не є румунським горожанином, не може ніяким чином здобувати недвижимости (землю, хату і т. д.) по селах. Тому нехай кожний буковинський переселенець постарається, щоб громада вписала його в лісту горожанства. Кревні й знакомі нехай зараз заглянуть до лісти в громаді і, як хто з переселенців не вписаний, то нехай напишуть до кревних і знакомих на чужині про це.

— **Український правопис.** Радянська коллеґія освіти під головуванням наркома Скрипника розглянула й затвердила остаточно проєкт українського правопису.

— **Совітські маневри** відбуваються над польсько-совітським кордоном. Головним командуючим є Буденний.

— **Невистарчаючий лікарський догляд в польських школах.** Статистика переведена серед польської шкільної молоді виказала, що на загальне число 3,181.361 дітей в народніх школах, лише 888.400 є під лікарською опікою, 75 відсотків є позбавлені всякого лікарського догляду.

— **Шкільні дива в Золочівщині.** Пишуть нам: В полудневій Золочівщині всі школи перемінені на чисто польські (навіть неутраквістичні). Не помагають ніякі рекурси. У всіх селах перетягають польські священики, лісничі й „матечки“ українське населення на латинський обряд. (На великий жаль, більшість наших священиків зовсім тим не цікавиться, так начеб це їх не обходило). Усі школи перемінені просто по наказу на польські. Діти марнують час і нічого не вчаться, не розуміючи по польськи. В Митулині, Новосілках, Трудовачі, Станці, Майдані, Гологорах, Зашкові і т. д. є вже лише чисто польські школи, недавно ще українські. В Новосілках перенесена школа до тамошнього „кляштору“, де „матечки“ вчать дітей польських молитов. Наслідок: старші вже діти не вміють читати українського письма. А гарний шкільний будинок (мурований і критий бляхою) стоїть порожний і валиться. В усіх цих селах є лише малий відсоток латинників, поляків нема зовсім. В Трудовачі, де є півтора проц. латинників, а ані одного поляка, шк. інспектор наказав увести утраквізм. Протест куратор відкинув. Тоді інспектор устно поручив управителеві завести польську мову в І-ому відділі. На протест, внесений до міністерства нема ще й досі відповіди.

— **Напад на православну церкву.** З Волині доносять до часописів про таку нечувану подію: Дня 20. серпня ц. р. банда осадників і кольоністів в силі до 30 уоружених людей, під проводом ксьондза Зантаря, то на підводах, то верхом і пішком залила село Вишгородок, кремянецького повіту на Волині. Їх мета була — загарбати православну церков і перемінити її на костел. В селі ще всі спали, бо була неділя (12. серпня ц. р.) от тому то осадники без перешкод окружили церков і попівство. Розбудили священика о. Закидальського і настирливо домагалися видачі церковних ключів. Він їх вговорював, що ключів не дасть, бо за тим приходити треба в день, а не нападати в ночі. Спровадили сільського старосту і церковного сторожа, та від них ключів таки не дістали. За той час наймичці священика вдалося вирватися. Вона побігла в село і заалярмувала людей. Зараз же почали люде збігатися. Перший почув крик наймички селянин Форштей. Не довго думаючи кинувся він до дзвіниці, щоби заалярмувати все село. Та ледви вдарав два-три рази, а вже осадники стягнули його з дзвіниці і рискалем розчерепили голову. Та тих кілька ударів у дзвони поставили на ноги ціле село. Народ масово посунув на ратунок священикові і церкві. Почали напирати на напасників, але ті без опору не здавалися. І бувби пішов кровавий бій, колиб не поліція, яка явилася на місці і старим звичаєм почала

розганяти селян, що боронилися перед нападом, а не тих, що зробили цей розбишацький наскок на село і його церков. От-тоді котрийсь з осадників стрілив до селян і ранив селянина Н. Рудницького, свідомого громадянина. Вишгородок оце вже третій раз від 1922 р. мусів силою боронити своєї церкви перед напастю роззухвалених осадників. Але на цей раз полилася кров невинної жертви. Слідство в цій справі веде кремянецьке староство.

— **Б. посол Маківка „вияснює“.** Як відомо, б. сель-союзницький посол С. Маківка, „пронюхавши письмо носом“, нарешті пішов до московськовського корита й пристав до цих, при яких можна погрітися. Перше він вдавав великого націоналіста між сель-союзниками й божився, що ніколи не піде за б. нашими кацапами з під стягу „Волі Народа“ (тепер Сель-Роб-Лівиця). Але таки пішов. В захопленій ним безправно холмській ґазеті „Нове Життя“ він зачав друкувати довгу „кишку“ про свої „ухили“. Є там сім мішків гречаної каші про всіх і вся, але нема одного, нема того, що широко про п. Маківку пишуть сельробівські таки, але з правиці, ґазети. Ой, бідна ти, Холмщино, коли таких „народніх представників“ маєш, як п. Маківка!...

— **Висока якість українського сметанкового масла.** Українська кооперація, як відомо, рік тому почала вивіз сметанкового масла на закордонний ринок і зокрема у Льондон. Льондонське представництво української кооперації повідомило Вукс, що якість вивоженого за кордон українського сметанкового масла повнотою задовольняє вимоги закордонного ринку. На анґлійському ринкові українське сметанкове масло розцінюється нині на 8 шилінґів за сотнар дорожче, ніж сибірське масло.

— **Виправа до полудневого бігуна.** Підготовка до задуманої Бирдом виправи на полудневий бігун вже майже покінчена. На днях спустили на море спеціяльно до тої цілі збудований корабель, охрещений назвою „Ню Йорк“. На згаданому кораблі відїде головна частина експедиції до Нової Зеляндії, яка є збірним пунктом для всіх учасників виправи. Три літаки, призначені до виправи готові кожної хвилини до відлету. Виправа забирає зі собою харчів на півтора року. Плян виправи має бути опрацьований дуже осторожно й совісно.

ДОПИСИ.

ТЕРПИЛІВКА, ПОВ. ЗБАРАЖ. **(Посвячення угольного камення під будову читальні „Просвіти“. Участь канадійського епископа Преосв. Будки в святі).** Неділя дня 29. липня ц. р. на довго остане в милій памяти громадян села Терпилівки і цілого новосельського округа. Бо того дня обходила Терпилівка велике народне свято: посвячення угольного каменя під будову читальні „Просвіти“. На торжество прибули у великім числі гості з цілого округа: священики, світська інтеліґенція і селяне. Але до звеличення свята найбільше причинився Преосв. о. Никита Будка, канадійський епископ, який перебуваючи на відпочинку в Добромірці, на запрошення пароха радо прибув до Терпилівки. Свято почалося в маленькій церковці Службою Божою, яку відправив парох Добромірки о. Юрчинський при участи кількох сусідних священиків. Підчас Служби Божої гарно співав місцевий хор, яким вправно орудувала п. Ганися Когутова. По Службі Божій народ двигнувся процесією на місце, де має станути нова читальняна будівля. Серце радувалося на вид непроглядних мас народу, на вид соток молоді, гарно прибраної в народню ношу, на гарних конях. З лиць цеї молоді пробивалася бадьорість та свідомість народньої справи, якій слід служити. По відправі богослуження місцевий парох о. Герасимович відчитав памятне письмо, підписане виділом читальні, комітетом будови, епископом зі священством та світською інтеліґенцією. Опісля, коли грамоту вмуровано в підвалини, промовив з гарно прибраного підвисшення до тисячів народу Преосв. Епископ Будка. Його глибоко обдумане слово зробило велике враження на учасників. Епископ похвалив громадян за їх велике діло, вказуючи цілому світові терпеливчан за примір, котрий повинні всі наслідувати і вкінці висловив побажання, щоби село зараз після покінчення будови Народнього Дому приступило до будови Дому Божого, так, як тільки тоді, коли в селі стане гарна церков, гарна школа і гарний народній дім, можна сказати, що громада, цілком виповнила свій християнський і народній обовязок. Опісля промовляли делеґати від повітових інституцій, а саме: д-р Гамаль, д-р Кульчицький, п. Краснопера, п. Когут і п. Пащук, складаючи побажання, загріваючи до докінчення будови і заохочуючи до витревалої праці над просвітним, культурним і економічним піддвигненням села. Знаменна була промова о. Козуба, терпилівського вродженця, який з великою радістю підніс заслуги всіх, що рішили здвигнути для себе національну святиню і завізвав односельчан до ревного виповнювання обовязків божих, громадянських і національних. Двох членів виділу і комітету гарним словом подякували всім сусідам і гостям за участь в торжестві. Потім слідувала дефіляда січовиків і січовичок, луговиків та луговичок на конях. Учасники витали оплесками появу кождої нової чети. По розвязанню походу і відспіванню народнього гимну почав народ розходитися домів, підбадьорений на дусі і з кріпкою постановою приступити до подібної будови і в свойому селі. Підчас вечері, якою приймав замісцевих гостей комітет будови, піднесено великі заслуги пароха Терпилівки о. Герасимовича, що своєю невтомимою працею довершив це велике діло. Гості зложили при цій нагоді 100 зол. на Рідну Школу і кількадесять зол. на довершення розпочатої будівлі.

ЛИСЯТИЧІ, ПОВ. СТРИЙ. *(Вистава „Невольника“ під голим небом).* Дня 6. серпня ц. р. відбувався в Лисятичах, як щороку, сокільський фестин. На це дорічне свято прибули дооколичні Соколи і Луги з Добрян, Добрівлян, Угерська та Кавчого Кута. Сокільське життя в Стрийщині розвивається завдяки нач. „Сокола“ зі Стрия п. Мішкевичеві та студентам під проводом Степана Охримовича і Степана Каратницького. На превелике диво місцева поліція не хотіла дозволити дооколичним Луговикам брати участи в спільних вправах, викручуючися розпорядком стрийського старости. По довших переговорах та телефонічній розмові зі Стриєм, поліція дала дозвіл на спільні вправи. Всі дивуються що таке зарядження міг дати староста. А може поліція тільки закривалася старостою? Великою повиною на наших фестинах, котрі дуже часто не ґрішать добором програми, була вистава „Невольника“ під голим небом. Пєсу відповідно скорочено, а за це всі сцени з життя козаків відбулися на конях. Батько виряжав сина у Січ, сідлав коня, молодий Степан із другими охотниками віліздив з піснею на Січ. Був козацький табор, напад татар на конях, битва. Треба було видіти лиця двох тисяч селян, що придивлялися цій дуже справно переведеній виставі! Горіли очі присутніх на вид козаків а декому і сльоза стала в очах. Маса народу була дійсно захоплена і вдячна. За виведення цеї постановки „Невольника“ належиться дійсне признання молодим громадянам Лисятич, а інші наші села повинні й собі такі вистави завести в себе. По фестині відбулася в великій салі „Нар. Дому“ забава з танцями На фестині і забаві крім дооколичної інтеліґенції були і гості літники з західної Галичини та не могли надивуватися тому, що бачили щось подібне на селі і взагалі культурному поведенню молоді на забаві. Вони завдяки інформаціям польських ґазет представляли собі цілком інакше рівень культури в нашому селі.

ПЕРЕВОЛОКА ПОВ. БУЧАЧ. *(Кооперативне свято).* Дня 10. червня ц. р. відбулося в нашому селі кооперативне свято. Зійшлося до 200 чл. місцевої т. зв. Каси Стефчика. Між ними було доволі жінок, зорґанізованих в жіночу спілку при згаданій касі. Свято відкрив директор кооперативи гром. А. Ляшкевич, управитель місцевої 7 клясової школи. В своїй вступній промові переповів бесідник історію кас систему Стефчика та історію місцевої каси. Він представив зібраним ціль й значіння кооперації та загрівав їх до дальшої невсипущої праці на полі кооперації, головно кредитової. Другий з черги промовляв касієр Каси Стефчика гром. Гнат Кухтин. Згадуючи 24-літне істнування кредитової кооперативи виказав бесідник цифрами заслуги інституції в цьому часі. Він подав чимало вартісних загальних вказівок про орґанізування кооператив, та закінчив свою промову кличем: „працюй і щади, а не зазнаєш біди!“ Грімкі оплески присутніх, які проносилися по промовах обох бесідників були явною ознакою нагороди і признання переволочан за їх муравлину працю на економ. ділянці в селі. Було ще багато інших промов, котрі підносили заслуги гром. Ляшкевича й Кухтина в праці біля кооперативи. Селянка Маланка Дзюба говорила від імені жіноцтва. Яєчна спілка при місцевій кооперативі дає змогу господиням сплачувати затягнені в Касі Стефчика позички. Опісля виплачено присутнім премії після числа відданих для С-ки яєць; а саме премії: 10, 5, 3, 2, 1 зол. і 50 ґр. Закінчилося свято скромним пиром, на якому внесено богато тоастів на щасливий розвиток Каси Стефчика в Переволоці.

ПЕЧЕНІЖИН. *(Оснування тов. Сокіл).* Місяць тому основано в нас тов. „Сокіл“, яке сьогодня вже має понад 80 членів. Всі зусилля п. Дувірка (радикального стовпа), аби не допустити до оснування, не дали жадного успіху. Він тоді для конкуренції зачав закладати тов. „Луг“, кажучи, що в „Соколі“ не можна боротися за клясові інтереси селянства. Пане Дувірак! Т-во „Сокіл“ чи „Луг“ — не місце для таких справ, а для політичної боротьби є інші установи й орґанізації. Державна влада тільки жде на це, аби найти привід до розвязання наших руханкових товариств. Зрештою: „Луг“ чи „Сокіл“ — для нас все одно. Але те діло, що ми не хочемо, аби ви пхалися до одного чи другого товариства! Виж вже перше були головою „Лугу“, і до чого ви його довели? Ви його довели до повного упадку, бо ви тільки вмієте критикувати всіх й вся, але не вмієте й не хочете нічого робити. Навіть цих бідаків, що купують муку на прожиток, ви ганьбите! Вже всі добре знають, які ви й тому в Марківці вас навіть до ради гром. не вибрали. — *Сокіл.*

СТАРОСАМБІРЩИНА. *(Життя Мшанця і околиці).* На границях нашого села стрічаються три найбільш одсталі та занедбані повіти — старосамбірський, ліський і турчанський. Дуже рідко стрічаємо якусь там згадку про котрийнебудь, хіба, що про посольські віча пос. Великановича. А тимчасом громад у тих трьох повітах є неодна, а посольське віче це явище скоро проминаюче. Життя пливе у тих численних громадах безперервно своїм звичайним руслом і незамітно творить так підстави нового, або руйнує вже надбане, або ані творить, ані руйнує, а спить і... западається. Колиб наша преса була богатша і мала доволі місця на дописи з місць — то булоб дуже корисним поміщувати в ній як найбільше дописів з усіх сторін нашої країни. Корисною річю булоб це тому, що такі дописи одних заохочувалиб до праці, других піддержувалиб, третім пригадувалиб їхній обовязок, а ще інших будилиб зі сну. Я певний того, що наші керманичі преси розуміють добре потребу такого звязку села з містом, провінції з центром, одначе або ізза браку місця, або ізза браку кореспондентів небогато дописів попадає на сторінки ґазет. Сьогодні хочу попробувати кількома словами згадати про Мшанець, старосамбірського повіту, та про дооколичні села. Перед війною був Мшанець одним з найсвідоміщих сіл тут. повіту В селі була читальня, яка містилася у власному будинку. В ньому також мала кооператива своє приміщення, Райфайзенка, Січ, співацький і драматичний гурток жили повним життям. На памятному святі Шевченка у Львові 1914, виступала наша Січ як окрема одиниця. Війна знищила все. Мадяри розбили кооперативу, знищили підлогу в читальняній салі. Тоді пропала також досить гарна читальняна бібліотека. Всеж таки вже підчас війни дав тут драматичний кружок кілька вистав не тільки у свойому селі, але також і по сусідних громадах. Крім того Співацький Гурток сходився на проби і в 1917., та 18, дав концерт в честь Т. Шевченка. Кооператива пробувала відновити свою діяльність 1920 р. одначе ізза деваляції мусіла її припинити. Зате читальня, знищена і внутрішньо і зовнішньо відбула свої перші повоєнні загальні збори і вибрала новий виділ щойно в 1926 р. Одначе за це 1926/7 рік вона не проявила ніякого життя. Щойно починаючи з весною 1927 р. настав живіщий рух в селі: ожила кооператива і читальня. Від того часу до нині було в читальні кільканайцять відчитів з ріжних ділянок знання, між іншими на теми: Т. Шевченко і його значіння; Книжка, як память людства; Про повстання землі; Соціялізм і націоналізм; Запоріжжя; Чи гетманство для нас дороговказом; Кооперація і селянство; Село і місто; Значіння 1. листопада. Загалом майже кожної неділі відбувався в читальні або якийнебудь відчит, або який концерт, а було концертів 5. В честь Т. Шевченка, І. Франка, Свято Просвіти, кооперативи, і свято пісні. Крім того спроваджено понад 200 томів до бібліотеки. Пізною осінню засновано тов-ство Луг. Зимою відбулася також вистава „Сватання на Гончарівці“. При читальні істнує хор. Голосовий матеріял, зразу сирий, тепер вже досить добре вишколений, так, що з приготованим репертуаром не сором виступати і перед інтеліґентськими слухачами. При добрій диспозиції поодиноких голосів продукції того хору бувають захоплюючі. Заслуга в тому всіх співаків і співачок, що незважаючи на тяжку щоденну працю не лінуються майже щодня вечером ходити на проби. Для здобуття коштів на поправу читальняного будинку вирішили свідоміщі і меткіщі одиниці зпоміж наших громадян устроїти фестин. Фестин справді відбувся 29. липня і хоча спізнене віче сенатора о. Татомира і опісля дощ помішали правильному перебігові фестину, всеж-таки він випав зовсім удачно. На йому вперше виступили прилюдно з вправами тут. Луговики. Колиб не той поспіх і безлад, спричинений спізненою порою і дощем, то лугові вправи мужеських, а особливо дівочих чет моглиб були показатися у повній своїй красі. А так пройшли немовби незамітно серед метушні. Муж. луговий однострій „либіки“ без рукавів, давня, тепер занехана народня ноша дуже мило вражав око глядача своєю естетичною простотою. Цього однострою треба держатися і на будуче! — Крім відчитів та концертів дуже часто відбувалися в читальні т. зв. дискусійні вечорі, а спеціяльно в часі виборів. Отсі вечорі причинилися дуже до суспільно-політичного освідомлення мас а рівночасно і до витворення партійности. Для декого це видається дуже немилим і небезпечним явищем, але це зовсім природне явище і на це нема ради. Розвиток і поступ кожної суспільности чи нації, зріст суспільно-політичної свідомости серед неї потягає за собою і зріжницьовання тієї суспільности (нації). Партійність стає злим і небезпечним явищем тоді, коли переміняється вона в партійництво, себто: коли партійна догма, зн. закостенілість думки і засліплення не дозволяє і своїм і чужим богам і божкам глядіти просто в лице. Мшанець є тепер одним з найсвідоміщих сіл у повіті. За вище згадані провини збойкотувала наш фестин дооколичня інтеліґенція з винятком кількох одиниць. На фестині був присутний (!) словами один інтеліґент позамісцевий, другий був у характері світливця. А дохід з фестину був призначений на поправу читальняного будинку. На цю саму ціль устроює Мшанець ще один фестин 2. вересня ц. р. А між тим приступає до віднови і поправи чит. будинку. Маємо надію, що свідомість громадян не допустить до того, щоби спільний чит. буд. розвалився.

ЗАЗИВ ДО УЧИТЕЛЬСТВА.

Всіх товаришок і товаришів що: 1) перенесені службово зі східних до західних повітів; 2) змушені були приняти посади в корінній Польщі; 3) безуспішно вносили прохання про надання посад до ріжних кураторій (назвати котрих) — прошу подати негайно свої точні адреси до В. П. У. У., Львів, вул. Оссолінських 8. II., зазначуючи до котрої з повищих катеґорій їх зачислити.

Дмитро Великанович, посол.

ПОЗІР БЕРЕЖАНЩИНА!

Дня 2. вересня 1928 р. відбудеться в Лісниках велике свято в честь Тараса Шевченка з слідуючою програмою: 1) о год. 9-ій Полева Служба Божа, опісля панахида і промови; 2) святочний похід в село, посвячення вулиць і відкриття таблиць; 3) святочний концерт на площі ім. Мих. Галущинського, промова, привіти, продукції хорові, деклямації; 4) вправи луговиків і луговичок вільноруч, топірцями і ручниками при музиці, товариські забави, дефіляда, поворот в село і закінчення; 5) вечером в салі читальні о год. 8-ій вистава „Бондарівна“. Проситься ВП. Громадянство Бережанщини і сусідних повітів взяти громадну участь у святі, — взивається Славне Лугове Братство Бережанщини прибути на свято рано в рядах, в одностроях і з прапорами. Котрий лише Луг не буде у себе перешкоджений, хай спішить до Лісник на свято, щоб звеличати святочну хвилю. Взивається дівочі лугові чети в рядах, в народніх строях прибути на свято. За Виділ філії Т-ва „Просвіта“ в Бережанах: *Д-р Михайло Західний,* голова, *Осип Замощак,* член виділу.

ОПОВІСТКИ.

Оголошення.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів. Ринок ч. 10.